

Länsstyrelserna

RUS – Regional utveckling & samverkan i miljömålssystemet

VÄGLEDNING

för myndigheters stöd till företag i deras arbete
med miljömålen och miljödimensionen i
Agenda 2030

Om RUS

RUS står för Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet och svarar för gemensamma uppgifter och samordning i det regionala miljömålsarbetet, särskilt mellan länsstyrelserna och Skogsstyrelsen på regional nivå, men också andra berörda parter, framför allt nationella myndigheter och kommuner.

Viktiga delar av arbetet är:

- miljömålens integrering och användning i åtgärdsarbetet,
- regional årlig uppföljning, indikatoruppdateringar och fördjupad utvärdering,
- utveckling av miljömålsuppföljning och miljöinformationsförsörjning,
- revidering av regionala mål,
- information, kommunikation och gemensamma arrangemang.

RUS finansieras av anslag via Naturvårdsverket. För mer information om RUS hänvisas till www.rus.lst.se.

Titel: Vägledning för myndigheters stöd till företag i deras arbete med miljömålen och miljödimensionen i Agenda 2030
Beställare: RUS – Länsstyrelserna i samverkan
Utgivare: Länsstyrelsen Skåne genom RUS – Länsstyrelserna i samverkan
Utgivningsår: 2019
ISBN-nummer: 978-91-7675-151-0
Rapportnummer: 2019:12
Webbplats: www.rus.lst.se

Förord

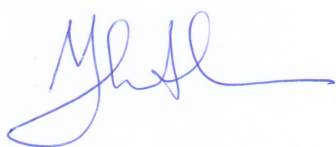
Vägledningmaterialet ”Näringslivets arbete med miljömålen och Agenda 2030” har tagits fram 2018 inom ramen för ett projekt initierat av länsstyrelsernas samverkansorgan RUS (Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet). I arbetet har representanter från flera olika organisationer deltagit och bidragit: berörda länsstyrelseverksamheter, Karlstads kommun, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Företagarna, Svenskt Näringsliv och branschorganisationer till dem samt regeringens tidigare miljömålssamordnare för näringslivet Annika Helker Lundström. Materialet är processat och förankrat med dessa och fastställt av RUS styrgrupp samt länsstyrelsernas kontaktlänsråd för miljömål.

Materialet består av flera delar:

- generell vägledning riktad till myndigheter, kommuner och offentliga organisationer om hur de kan stödja företagen och verka för miljö- och hållbarhetsmålen gentemot företagen – denna del
- generell vägledning riktad direkt till företag, med fokus på små och medelstora företag
- branschspecifika vägledningar med checklistor, hittills för bildemonterare samt bygg- och fastighetsbranschen.

Materialet har främst den regionala och lokala nivån som utgångspunkt, även om det som tas upp även kan vara användbart nationellt.

Ambitionen är att materialet ska vara till nytta för företag och myndigheter och stimulera till nya samverkansprocesser och initiativ i länen, där RUS kommer fortsätta att stödja. Ytterligare branschspecifika vägledningar kan också komma att tas fram. Allt material finns på RUS webbplats (www.rus.lst.se) samt på sverigesmiljomal.se.

Ylva Aller
Länsråd Västernorrlands län
Kontaktlänsråd miljömål

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	5
Inledning	6
Bakgrund till denna vägledningsinsats	6
Kort introduktion om Miljömål och Agenda 2030	6
Argument för företag att arbeta med miljömål och Agenda 2030	7
Behov av stöd hos näringsliv och offentliga	8
Länsstyrelsernas behov	10
Synpunkter och förslag från regeringens miljömålssamordnare för näringslivet	11
Del 1. Konkret vägledning	12
Nio insatser för att stimulera företagets arbete med miljömål och Agenda 2030	12
Kunskap i processledning ger förutsättningar för förändring	14
Andra stöd för företagets miljö- och hållbarhetsarbete	15
Del 2. Bakgrundskunskap om offentliga uppdrag och företag	18
Regionala och lokala myndigheters verktyg och roller gentemot företag	20
Länsstyrelsernas exempel kring företag och miljömål respektive Agenda 2030	21
Skogsstyrelsens uppdrag och verksamhet	22
Regionernas verksamhet	22
Kommunernas verksamhet	23
Företag, näringslivssektorer och branscher	23
Allmänt om företag och företagets organisationer	23
Olika indelning av företag	24
Grundläggande om olika branscher – utifrån regionalt/lokalt perspektiv	25
Bilaga	28

Sammanfattning

Företagen är central aktörs- och målgrupp i arbetet för Sveriges miljömål och nu även Agenda 2030. Länsstyrelserna, kommuner och andra offentliga organisationer kan genom olika uppdrag och verksamheter stödja företagens miljö- och hållbarhetsarbete.

Inledningen till denna vägledning ger en bakgrund till vägledningsinsatsen samt motiverar och beskriver kort hur miljöarbete kan skapa möjligheter för företag och hur företagen berörs av miljömålen och Agenda 2030. I den generella vägledningen för företag, som också tagits fram, utvecklas detta. I inledningen redovisas också behov av stöd som företag och offentliga organisationer har. Här redovisas också det arbete som regeringens tidigare miljömålssamordnare för näringslivet bedrev och slutsatser hon kom fram till.

I del 1 Konkret vägledning ges förslag på nio insatser som länsstyrelser, kommuner och andra offentliga organisationer kan använda sig av för att stimulera företagens arbete för miljömål och Agenda 2030:

- 1 Använd miljömålen/Agenda 2030 i tillsyn och ärendehandläggning.
- 2 Bjud in företag till frukostmöten eller liknande kring något miljömål eller annat tema.
- 3 Visa företagens miljö- och hållbarhetsarbete i miljömålsuppföljningen.
- 4 Gör en kartläggning och analys av var insatser gentemot näringslivet gör mest nytta.
- 5 Förstärk dialog och samverkan med branschorganisationerna.
- 6 Lyft fram företagen i de regionala åtgärdsprogrammen för miljömålen.
- 7 Bilda regionala klimat- och miljömålsråd.
- 8 Lyft fram företagen i det regionala och kommunala arbetet med Agenda 2030.
- 9 Stimulera samverkansprocesser med olika branscher och grupper av företag.

I denna del listas också ett antal olika pågående stödjande satsningar för företagens miljö- och hållbarhetsarbete, såväl statligt initierade som initierade av företagen själva.

I del 2 Bakgrundskunskap om offentliga uppdrag och företag redovisas vilka verktyg och roller av betydelse för miljömålen som regionala och lokala myndigheter och offentliga organisationer har gentemot företag. Vidare ges grundläggande kunskaper om hur många företag som finns och hur de indelas i olika branscher samt om näringslivets organisationer. Här beskrivs också olika branschers förutsättningar, intresse och möjligheter att ingå i ett regionalt eller lokalt miljömålsarbete.

Inledning

Bakgrund till denna vägledningsinsats

Företagen är central aktörs- och målgrupp i arbetet för Sveriges miljömål och nu även Agenda 2030. Detta har betonats alltmer av regeringen i anslutning till miljömålsarbetet och var anledningen till att en miljömålssamordnare tillsattes i december 2014.

Länsstyrelserna, kommuner och andra offentliga organisationer har en mängd kontakter med företag genom sina olika uppdrag och verksamheter, såväl myndighetsutövning som mer främjande verksamhet. För omkring tio år sedan tog en handfull länsstyrelser (Blekinge, Gävleborg, Jönköping, Västra Götaland, Södermanland, Östergötland), inom ramen för miljömålsuppdraget, fram egna vägledningar för miljömål i företag.

Upprinnelsen till denna nya vägledningsinsats är ett behov av ett aktuellt gemensamt material som dessutom ger en orientering och överblick i frågan samt hänvisar till andra befintliga vägledningsmaterial. Ett annat skäl är att ta hand om de förslag till fortsatta insatser som regeringens miljömålssamordnare för näringslivet lämnade i sin slutredovisning.

I bilaga ges mer bakgrund till vägledningsinsatsen.

Kort introduktion om Miljömål och Agenda 2030

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål, som först fastställdes 1999, består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål med preciseringar och ett antal etappmål. Målen följs upp årligen såväl regionalt som nationellt, bland annat med hjälp av ett antal indikatorer. Alla mål och indikatorer finns på www.sverigemiljomal.se.

Arbetet med Sveriges miljömål är ett stort samarbete där 26 nationella myndigheter samt länsstyrelserna har ett uppdrag att verka för målen. Länsstyrelserna samordnar arbetet på regional nivå, och kommunerna och näringslivet är centrala parter i det samarbetet.

Generationsmålet

Begränsad klimatpåverkan

Frisk luft

Bara naturlig försurning

Gifrfri miljö

Skyddande ozonskikt

Säker strålmiljö

Ingen övergödning

Levande sjöar och vattendrag

Grundvatten av god kvalitet

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Myllrade våtmarker

Levande skogar

Ett rikt odlingslandskap

God bebyggd miljö

Ett rikt växt- och djurliv

Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen

FN:s globala hållbarhetsmål, som antogs 2015 och vars genomförande benämns Agenda 2030, består av 17 övergripande hållbarhetsmål och 169 delmål. Därtill är indikatorer för uppföljning under uppbyggnad. Ett flertal av de globala målen och dess delmål avser den ekologiska dimensionen, men det betonas samtidigt att målen utgör en helhet och är odelbara. En poäng med de globala målen är just att kunna hantera målkonflikter och stimulera synergier som finns mellan miljö, ekonomi, sociala värden och samhällsplanering, vilket är en förutsättning för att kunna nå en hållbar utveckling. Alla mål och även annan information om Agenda 2030 finns på regeringens webbplats (<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>) samt FN:s utvecklingsprogramms särskilda sida <https://www.globalamalen.se/>.

Agenda 2030 kommer innebära behov av samarbete regionalt och lokalt och kräver mer tvärsektorielt tänkande än tidigare.

Argument för företag att arbeta med miljömål och Agenda 2030

Miljöarbete skapar möjligheter för företagen

Argumenten för ett företag att använda Sveriges miljömål och Agenda 2030, FN:s globala hållbarhetsmål, är flera:

- Det ger bättre styrning och uppföljning av viktiga områden utöver de rent ekonomiska.
- Hållbarhetsarbete och affärsmodeller som väger in hållbarhet kan ge konkurrensfördelar när beställaren väljer vem de vill samarbeta med och därmed ökad lönsamhet. Detta kommer sannolikt att bli allt viktigare framöver.
- Det ger möjlighet att se företagets del i uppfyllandet av gemensamma nationella och internationella ambitioner.

Myndigheter och offentliga organisationer har en viktig uppgift att verka för miljömålen och Agenda 2030 gentemot företagen genom sin myndighetsutövning, men även genom stöd av olika slag. Denna generella vägledning syftar till att understödja detta.

I den generella vägledningen riktad till företag – en separat skrift – utvecklas argumenten för att använda miljö- och hållbarhetsmålen och överhuvudtaget bedriva ett strukturerat och systematiskt miljöarbete. Då större företag i allmänhet redan gör detta, vänder sig den vägledningen särskilt till små och medelstora företag. I vägledningen ges tips och råd över hur miljömålen kan användas på ett enkelt sätt som passar även mindre företag som har mer begränsade resurser att ägna åt miljö- och hållbarhetsarbete. Dessa råd bygger vidare på det material som tagits fram av regeringens miljömålsamordnare för näringslivet, ett uppdrag som pågick 2015–2017. Detta material finns tillgängligt på <http://www.sverigesmiljomal.se/stod-och-rad-i-miljoarbetet/>.

Miljömål och Agenda 2030 – hur berörs företagen?

Beroende på vilken verksamhet ett företag bedriver berörs de av olika miljö- och hållbarhetsmål. Ofta kan målen vara svåra att tillämpa direkt för ett företag, utan det behövs en nedbrytning och konkretisering till den aktuella verksamheten. Detta vägledningsmaterial, liksom det material som regeringens miljömålsamordnare för näringslivet tagit fram, syftar till att visa vilka miljö- och hållbarhetsmål som är relevanta för olika företag och branscher och hur de kan användas.

Regeringen har under senare år betonat att myndigheterna bör använda miljömålen mer i sin kommunikation av åtgärdsarbetet för att nå målen och inte bara i uppföljningen. Detta görs och kan göras mer i miljötillsyn, stödgivning, samhällsplanering och andra verksamheter. Om myndigheterna gör detta blir också målen mer kända och relevanta hos företagen.

Företagen kan använda målen internt i sin verksamhet, men målen kan också användas i kommunal och regional samverkan av olika slag.

Svenska FN-förbundet har tagit fram en webbutbildning om Agenda 2030 riktad till företag.

Behov av stöd hos näringsliv och offentliga

I arbetet med denna vägledning har behov, önskemål och utmaningar diskuterats och identifierats, inbegripet behov av vägledning och stöd.

Näringslivets behov

Företagarna (Philip Thunborg) har gett ett inspel till projektet som återges här:

”Precis som den framtagna vägledningen beskriver så skapar hållbarhetsarbete och miljötank möjligheter för svenska företag. Affärsnyttan med hållbarhetsarbetet är också en av de främsta drivkrafterna bakom företagens arbete med hållbarhetsfrågor. Små och medelstora företag tjänar på hållbarhet och tar ett betydande ansvar för att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Sverige ska ligga i framkant och då krävs det att såväl stora som små företag ges rätt förutsättningar att vara innovativa och driva på utvecklingen. Särskilt för Sveriges småföretag är det viktigt att få hjälp, råd och vägledning i detta arbete.

86 procent av landets småföretagare tycker att det är viktigt för företag att ta samhällsansvar och att arbeta hållbart, enligt Företagarnas hållbarhetsundersökning från 2015. Omkring 60 procent har ett aktivt hållbarhetsarbete och många har sett positiva effekter på kundnöjdhet, marknadsföring, engagemang bland medarbetare och lönsamhet. Denna andel är sannolikt högre idag i takt med att kraven ökar. Förutom känslan av att ta eget ansvar för företagets påverkan är det framför allt dessa faktorer som är drivkraften hos företagen att arbeta hållbart. Det är även ofta avgörande för att uppfattas som en seriös arbetsgivare.

Småföretagen (0-49 anställda) utgör 99,4 procent av samtliga företag i Sverige. Detta handlar om fler än 1 miljon företag. Det finns ett starkt engagemang och vilja bland dessa företag att arbeta mer aktivt med hållbarhet, oavsett bransch eller geografisk placering, men för många av landets småföretagare är hållbarhetsarbete främst en fråga om resurser.

Eftersom den största gruppen småföretagare är i segmentet 0-4 anställda och deras tid ofta är knapp ser vi även att endast hälften av de småföretagare som arbetar med hållbarhet har styrdokument. Färre än var tredje utvärderar effekterna av sitt hållbarhetsarbete. Omkring var tionde har någon anställd med hållbarhetsansvar och endast var tionde av dessa arbetar mer än halvtid med hållbarhetsfrågor. Här ligger en viktig nyckel för framgång i länsstyrelsens arbete – företagen behöver strukturer och hjälp med att effektivisera och utvärdera sitt hållbarhetsarbete.

Företagen efterfrågar konkreta verktyg, praktiskt stöd och ökad kunskap inom hållbarhet. Företagarna erbjuder till viss del detta i vår Hållbarhetsportal, men genom ökad samverkan och dialog med länsstyrelserna kan vi komma ännu längre i arbetet att verka för bland annat miljömålen/Agenda 2030.

I denna samverkan för att intensifiera arbetet för miljömålen är det viktigt för företagare att det präglas av lättillgänglighet och tydlighet. Nätverks- och expertträffar med fokus på enskilda branscher som direkt ger svar på frågor eller presenterar lösningar på utmaningar som företagen upplever har visat sig framgångsrikt i andra frågor som vi arbetar med.

Det är viktigt att utgångspunkten är företagets förutsättningar och att mötestider/omfattning anpassas utefter företagets verklighet.

I början av 2019 kommer Företagarna att presentera en ny rapport med fokus på företagets hållbarhetsarbete. Detta är en uppdatering av den tidigare versionen, men den kommer även att ge svar på inom vilka områden företagen själva upplever att de kan minska sin miljöpåverkan. Vi ser fram emot att få återkomma till detta och även att fortsatt samverka för att underlätta för företagen att arbeta för miljömålen och Agenda 2030.”

Svenskt Näringsliv (Jenny Svärd) gav en presentation vid länsstyrelsernas möte för miljömålssamordnare i december 2018. Här återges vad de framförde.

”Hållbarhets-/miljöfrågan är väldigt viktig för det svenska näringslivet. Näringslivet ligger långt fram och vill vara ledande. Agenda 2030 och miljömålen är viktiga.

Några fokusområden:

Klimatfrågan – EU:s klimatmål ska vara netto-noll utsläpp 2050.

Cirkulär ekonomi – Ledande i resurseffektiv produktion och i att leverera resurseffektiva varor och lösningar.

Utveckling som vi vill se:

- Djupare kartläggning av kopplingen mellan hållbarhetsmålen och miljömålen.
- Tydligare sammanbindande av hållbarhetsmålen och miljömålen.
- Att näringslivet blir en ännu viktigare samverkanspart i miljömålssystemet.
- Att vi får vara med i processen kring framtagande av etappmål och indikatorer och komma med tidigt.
- Målkonflikter behöver lyftas och hanteras.
- Mer dialog med företagen om miljömålen och gärna kopplat till hållbarhetsmålen.”

Företagens/näringslivets behov finns också beskrivna i olika rapporter.

En undersökning från Företagarna från 2015 visar att det företagen efterfrågar är fungerande strukturer, som kan hjälpa till att effektivisera hållbarhetsarbetet. Konkreta verktyg, praktiskt stöd och ökad kunskap är således betydligt bättre åtgärder än ökad pappersexercis i form av rapporteringskrav. Undersökningen visar tydligt att det finns engagemang och vilja bland Sveriges små och medelstora företag att arbeta mer aktivt med hållbarhet. Det gäller oavsett bransch och var i landet företaget är lokaliserat. Det finns dessutom en relativt stor efterfrågan på stöd och resurser för att utveckla och stärka företagets förmåga till hållbara affärer. I undersökningen framförs att diskussionen nu behöver landa lokalt och regelverken anpassas till de små och medelstora företagens verklighet.

[Länk till rapporten](#)

En rapport från Tillväxtverket 2014 analyserar företagets behov. Företag som redan har ett aktivt miljöarbete upplever i högre grad att det saknas stöd från det offentliga och att miljöarbete är kostsamt, medan företag som inte har något miljöarbete i större utsträckning anser att miljöarbete inte ger någon affärsnytta. Medelstora företag möter inte lika stora hinder i sitt hållbarhetsarbete som småföretagen. Det finns även stora skillnader mellan olika branscher när det gäller hur hindren ser ut. Mot bakgrund av resultaten har Tillväxtverket identifierat följande övergripande utmaningar för hållbarhetsarbetet i de små och medelstora företagen:

- Hållbarhetsarbetet ser olika ut beroende på storlek och bransch
- Företagen upplever att det saknas offentligt stöd
- Många företag ser ingen affärsnytta med hållbarhetsarbete

[Länk till rapporten](#)

Länsstyrelsernas behov

En enkät har skickats till länsstyrelserna, via miljömålssamordnarna, där frågan om deras behov har ställts. Av svaren kan följande behov utläsas:

- större kunskap om vad näringslivet efterfrågar
- underlag och material om hur man kan engagera företag och hur man kan arbeta i processer och projekt
- underlag och material för hur man kan involvera företag i Agenda 2030-arbetet
- visa på koppling miljömål och Agenda 2030
- goda exempel på samverkan/arbetssätt och erfarenhetsutbyte
- exempel på företag som tagit sig an hela hållbarhetsarbetet med kontaktuppgifter
- förankring hos nationella företagsorganisationer, som i sin tur förankrar på regional nivå, om Länsstyrelsernas intresse av samverkan
- vägledning rörande riggning och genomförande av partnerskapsprojekt (juridik, ekonomi, ansvarsfördelning)
- bygga vidare på det som den nationella samordnaren för näringslivets miljömålsarbete tog fram

På RUS hemsida redovisas alla länsstyrelserns svar på frågan om behov.

Vid årligt möte 2016 för länsstyrelsernas miljömålssamordnare framfördes följande behov och utmaningar för länsstyrelsernas del:

- synliggör det som sker
- lyft fram drivkrafter
- samarbeta med regionerna
- tala om behov uppåt
- kommunicera miljö som tillväxtfråga
- arbeta mer förebyggande
- samverka mer mellan miljömål och tillsyn
- branschvisa vägledningar
- storytelling

Skogsstyrelsens, kommunernas och regionernas behov stämmer i hög grad överens med länsstyrelsernas. För kommuner och regioner är offentlig upphandling ett viktigt verktyg där miljömål och hållbarhet kan kommuniceras och efterfrågas av företag.

Synpunkter och förslag från regeringens miljömålssamordnare för näringslivet

Vid årliga möten med länsstyrelsernas miljömålssamordnare 2015 och 2016 gav regeringens miljömålssamordnare för näringslivet sina synpunkter över behov och möjligheter:

- Företagen är intresserade av Agenda 2030, man ser affärsmodeller i dessa mål, men vi måste fortsätta prata om miljömålen med företagen.
- Genom att koppla sitt arbete till miljömålen får företagen större insikt i miljöpolitiken och dialogen med politiker/myndigheter blir bättre.
- Många företag är beredda att gå längre än vad lagar anger om det kan gagna deras affärer.
- Företagen behöver hjälp med att öka sin kompetens, särskilt småföretagen som utgör 99 procent av företagen.
- Företagen anser att miljömålen är för diffusa. Försöka förenkla vad målen innebär.
- Samverka mer med näringslivet, frikopplat från tillståndsprocesser. Förbättra därigenom också företagens syn på myndigheter.
- Bjud in företagen till frukostmöten/korta möten, med tema 2–3 miljömål, och diskutera hur företagen kan jobba med detta.
- Myndigheterna pratar inte om miljömålen i exempelvis tillsynssammanhang. Företagen efterfrågar att ni pratar miljömål i tillsynen.

I sin slutredovisning till [regeringen 2017](#) lämnade miljömålssamordnaren för näringslivet flera förslag till fortsatta insatser. Dessa har diskuterats under framtagandet av denna vägledning. Här återges de förslag som bedöms vara av intresse att utveckla vidare för att stödja företag och offentliga i arbetet för miljömål och Agenda 2030 på lokal och regional nivå:

Förslag till myndigheter

- Naturvårdsverket bör ta över de uppgifter som legat i miljömålssamordnarens uppdrag och i Företagsnätverket för miljömålen.
- Företagsnätverket bör användas som stöd och resurs i uppdraget att integrera miljömålen med de Globala målen.
- Miljömålsansvariga myndigheter bör ges i uppdrag att utveckla sin kommunikation av miljömålen.
- Naturvårdsverket bör undersöka om det finns behov att ta fram särskilda företagsindikatorer.
- Naturvårdsverket bör i samråd med Företagsnätverket identifiera vilka miljömål som är mest väsentliga för olika branscher och sektorer.
- Tillväxtverket bör ges i uppdrag att vidareutveckla verktyg och redskap för små företag.

Förslag till företag

- Använd miljömålen för att skapa substans och struktur i miljöarbetet. Om företaget arbetar med de Globala målen så använd miljömålen som stöd i arbetet.
- Använd arbetsgången som beskrivs i "8 steg för ett bra miljöarbete".
- Använd miljömålen som "intressent" i arbetet med intressentanalysen och som en del av företagets strategiska omvärldsanalys.

Del 1. Konkret vägledning

Nio insatser för att stimulera företagens arbete med miljömål och Agenda 2030

Här listas nio möjliga insatser som länsstyrelser, kommuner och andra offentliga organisationer kan använda för att stimulera företagens arbete för miljömål och Agenda 2030.

1 Använd miljömålen/Agenda 2030 i tillsyn och ärendehandläggning

Ett effektivt sätt att kommunicera och verka för målen är att använda dem aktivt i myndighetsutövning och annan verksamhet som redan sker där länsstyrelsen eller andra offentliga har kontakt med företag, såsom miljötillsyn, samhällsplanering, stödgivning, upphandling med flera. Detta kan bland annat ske i dialogen med företagen, som information i ansökningsblanketter och i yttranden och beslut. Detta förutsätter att handläggare för olika områden har kunskap om målen och/eller har gott samarbete med miljömålssamordnare/-strateg. En uppgift för sistnämnda kan vara att just borga för att handläggare inom berörda områden tar upp målen på ett ändamålsenligt sätt i sin handläggning. Rutiner och checklistor för detta kan upprättas. Befintligt nationellt och annat gemensamt framtaget material, se hänvisningar i denna vägledning, kan användas.

2 Bjud in företag till frukostmöten eller liknande kring något miljömål eller annat tema

Möten dit företag bjuds in med kunskapsförmedling och erfarenhetsutbyte kring något miljömål eller annat tema är ett annat enkelt sätt att verka för miljö- och hållbarhetsmålen. Det kan vara ett bra komplement till att ta upp miljömålen i samband med tillsyn och ärendehandläggning. Utbytet kan då bli mer fritt och otvunget. Sådana möten behöver anpassas till företagens möjligheter att delta. Kortare frukostmöten är ett upplägg som kan fungera bra. Om landshövdingen kan vara värd kan det höja intresset för deltagande; ett exempel på det är de strategiska samtal som Kronobergs landshövding har hållit.

3 Visa företagens miljö- och hållbarhetsarbete i miljömålsuppföljningen

Länsstyrelsen har i uppdrag att årligen genomföra en regional uppföljning av miljömålen. Denna utgör underlag för den nationella uppföljning som redovisas till regeringen, men ska också vara ett underlag som kommuniceras till olika aktörer regionalt och lokalt i syfte att stimulera miljöarbetet. Regeringen har alltmer efterfrågat redovisning av åtgärder och effekter av åtgärder i denna uppföljning och särskilt effekter av statliga styrmedel. Länsstyrelsen kan med hjälp av företag och kommuner i denna årliga uppföljning i större utsträckning redovisa vad företagen gör för miljömålen.

4 Gör en kartläggning och analys av var insatser gentemot näringslivet gör mest nytta

Om länsstyrelsen eller andra offentliga organisationer i sin mer främjande verksamhet har resurser att göra särskilda riktade satsningar för målen gentemot olika företag och branscher är det klokt att först något kartlägga och analysera var sådana satsningar kan göra mest nytta. Då behövs en kartläggning av branscher och företag som finns i den aktuella regionen eller kommunen och en analys av deras behov och möjligheter, gapet till måluppfyllelse, samt vilken rådighet länsstyrelsen eller den offentliga har att verka för målen. Kartläggning och analys kan med fördel ske i dialog med näringslivet. Beskrivning av hur en sådan analys kan göras har ingått i RUS och LEKS fördjupningskurs i förändringsledning, se länk i nästa avsnitt.

Vid möte för länsstyrelsernas miljömålssamordnare 2018 ställdes frågan om vilka branscher/aktörer inom näringslivet deltagarna bedömer vara intressantast för länsstyrelsen att arbeta mer med. Följande svar inkom (inom parentes antal svar som angavs för respektive bransch):

- Livsmedel/jordbruk (13)
- Skogsbruket/branschen/industrin (9)
- Bygg och fastighet (5)
- Restaurang (5)
- Tillverkningsindustri, cement, petroleum m.fl. (5)
- Besöksnäringen (3)
- Spedition/transport (3)
- Vattenkraft (2)
- Avfallsbranschen (1)
- Handel, butiker (1)
- Fiskodling (1)
- Rennäring (1)
- Små och medelstora företag (1)

Detta ger en indikation om branscher där länen nu ser potential att göra mer.

5 Förstärk dialog och samverkan med branschorganisationerna

Länsstyrelsen kan i större utsträckning söka dialog med branschorganisationer i arbetet med att kommunicera miljömål och Agenda 2030 gentemot företag. Ett syfte med RUS vägledningsprojekt har varit att genom dialog med Svenskt Näringsliv och Företagarna i nästa steg underlätta sådan dialog regionalt och även lokalt, något de också visat sig vara positiva till. Företagarna, Svenskt Näringsliv och flera av deras branschorganisationer finns representerade regionalt. Därtill finns flera andra organisationer som samlar företag och branscher, alltifrån LRF till köpmannaföreningar. Ett syfte med en sådan dialog mellan länsstyrelse eller annan offentlig organisation och företags/branschorganisation kan vara rent kunskapshöjande, att länsstyrelsen får ökad förståelse för företagets förutsättningar och behov och att branschorganisationen får större kunskap och förståelse för de nationella och internationella målen och företagets möjligheter att bidra samt olika myndighetsuppgifter. I ett nästa steg kan syftet också vara samverkan kring olika aktiviteter. Det kan handla om arrangemang som frukostmöten och seminarier och om gemensamma åtgärder och projekt samt om att etablera gemensamma synsätt. Företags-/branschorganisationer kan också underlätta för länsstyrelsen att nå företagen. Ett exempel där sådan god samverkan sker är Länsstyrelsen Skåne och deras samverkan med Sydsvenska Handelskammaren, Sydsvenska Miljörättsföreningen och Krinova Incubator & Science Park.

Vid möte 2018 för länsstyrelsernas miljömålssamordnare ställdes frågan om vilka av näringslivets organisationer länsstyrelsen idag har samverkan med. Följande svar inkom (inom parentes antal svar som angavs för respektive bransch):

- Företagarna (9)
- Svenskt Näringsliv/dess branschorganisationer (6)
- Andra organisationer (28)
- Nej, ingen samverkan alls (1)

6 Lyft fram företagen i de regionala åtgärdsprogrammen för miljömålen

Att i bred samverkan ta fram och genomföra åtgärdsprogram för miljömålen är en central uppgift i länsstyrelsernas miljömålsuppdrag. Med sådana regionala åtgärdsprogram avses de som direkt tas fram inom miljömålsarbetet, men också åtgärdsprogram som bidrar till miljömålen inom andra uppdrag, exempelvis handlingsplaner för grön infrastruktur. Företag och näringsliv är centrala för genomförandet av miljömålen regionalt och lokalt och kan lyftas fram i åtgärdsprogrammen. Åtgärder kan spegla deras egna ambitioner, men även stimulera till regional samverkan. Näringsliv och företag bör då delta i framtagandet, vilket kan kombineras med den analys som tas upp under punkt 4, och kan även bidra till uppföljningen av åtgärdsprogrammet. Det länsstyrelsegemensamma IT-systemet Åtgärdswebb för miljömålen möjliggör uppföljning av åtgärder även av externa parter såsom företag och kommuner.

På kommunal nivå kan företagen på motsvarande sätt involveras i kommunala miljöprogram och likande och i regionerna i handlingsplaner för klimat- och miljöintegrering i det regionala tillväxtarbetet.

De enkäter som gjordes 2016 och 2017 om länsstyrelsernas arbete med åtgärdsprogrammen visar att länsstyrelserna involverar företag i dessa och har en mängd arbetsätt för det. Dessa enkätsvar finns att läsa på [RUS hemsida](#).

7 Bilda regionala klimat- och miljömålsråd

Många länsstyrelser och regioner har initierat regionala klimat- och miljömålsråd eller liknande. Till dessa inbjuds representanter för olika delar av samhället, och ofta är landshövding eller regionråd ordförande för dessa råd. Genom att även ha med företagsrepresentanter i dessa råd kan det regionala klimat- och miljömålsarbetet nå ut bättre till företagen och samverkan och delaktighet kan förbättras.

8 Lyft fram företagen i det regionala och kommunala arbetet med Agenda 2030

Agenda 2030-arbetet handlar regionalt och kommunalt mycket om att kommunicera de globala hållbarhetsmålen inom ordinarie verksamhet, men kan också inbegripa särskilda aktiviteter, exempelvis seminarier om Agenda 2030 och det aktuella projektet Glokala Sverige, som SKL och FN-förbundet driver med kommuner och regioner som målgrupp. Företagen kan tas med som målgrupp och samverkanspart i regionala och lokala aktiviteter kring Agenda 2030.

9 Stimulera samverkansprocesser med olika branscher och grupper av företag

Den nionde och sista listade insatsen är också den mest arbets- och resurskrävande. Det handlar om att stimulera och kanske även initiera och driva samverkansprocesser med olika branscher och grupper av företag. Detta kan vara nästa steg när man genomfört tidigare punkter här ovan. Syftet med en sådan kan vara att genomföra åtgärder tillsammans, kunskapsöverföring och kompetensutveckling. I länen finns exempel på sådana processer, däribland Byggdialog Dalarna och incitamentprojektet för energieffektivisering. Att driva processer kräver särskilda kunskaper om process- och förändringsledning. RUS och LEKS har bedrivit värdefull metodutveckling som finns samlad i flera rapporter och annan dokumentation, se vidare nästa avsnitt.

Kunskap i processledning ger förutsättningar för förändring

För att arbetet med miljömålen och Agenda 2030 ska bli så effektivt som möjligt måste arbetet betraktas som en förändringsprocess och inte ett projekt. Projekt utförs för att åstadkomma ett i förväg bestämt resultat medan en process styr arbetets riktning genom hur och vilka aktiviteter som genomförs. Det är väsentligt att processen rullar kontinuerligt och inte stoppar upp efter varje genomförd aktivitet.

En förutsättning för att lyckas med miljömålsarbetet är samverkan mellan regionens aktörer. Länsstyrelsen har ansvar för att samordna det regionala åtgärdsarbetet och stödja aktörerna i deras arbete. Genom att erbjuda en gemensam plattform där samtliga regionala aktörer är välkomna skapas en stabil grund för samverkan.

John Kotter¹ beskriver åtta förutsättningar för att lyckas med förändringsarbete. Det är förutsättningar och drivkrafter som han menar är avgörande för att åstadkomma varaktig förändring och skapa fungerande processer. De åtta förutsättningarna är:

- Skapa en känsla av allvar och angelägenhet
- Formulera vision och strategi
- Samordnad styrning
- Kommunicera vision och strategi
- Autonomi för aktörerna
- Fira framgång
- Bredda arbetet
- Förankra nya synsätt och rutiner

För att driva en process måste det *skapas en känsla av allvar och angelägenhet* hos berörda aktörer. Det måste finnas en känsla av att en förändring är nödvändig. För att aktörerna ska ha en gemensam uppfattning kring problematiken krävs en gemensam *vision och strategi* så att alla arbetar mot samma mål. Vision och strategi kan gärna formuleras gemensamt. En *samordnad styrning* är en förutsättning för att arbetet ska kunna bedrivas framåt effektivt och det ger en tyngd i besluten när den gemensamma *visionen och strategin förmedlas*. Det måste dock finnas *utrymme för aktörerna att agera* utifrån sina egna förutsättningar och intressen. För att sprida motivation är det viktigt att *fira framgång* genom till exempel visa på goda exempel och framgångsprojekt. Det är viktigt att få känna att det går framåt. Firande av framgång får dock inte uppfattas som att man är i mål. Snarare handlar det om att markera att nu har vi åstadkommit så här mycket och nu är det dags att *bredda arbetet* och på så sätt tillvarata och utnyttja de positiva erfarenheterna. Under processens gång måste *de nya inställningarna förankras* så att processen blir en del av den kontinuerliga verksamheten och inte enbart blir ett resultat av enskilda individers engagemang.

Länkar till RUS/LEKS vägledningsmaterial om förändrings- och processledning:

[Miljömålsprocessen – ett förändringsarbete. Handbok för länsstyrelserna](#)

[Processledning. Dokumentation från RUS och LEKS processledarutbildningar](#)

Andra stöd för företagens miljö- och hållbarhetsarbete

RUS vägledningsinsats är ett exempel på statligt initierat stöd. Det finns många satsningar och stöd som initierats av regeringen, myndigheter, internationella organ och även näringslivet självt. Här listas några som kan vara användbara och bra att känna till i det regionala arbetet.

Sverigemiljömål.se

Detta är den nya webbplatsen för svenskt arbete för miljömålen, föranlett av ett regeringsuppdrag, med Naturvårdsverket som ansvarig. Ett uttalat syfte med webbplatsen är att ge inspiration och verktyg till företag och kommuner som vill arbeta mer strukturerat för att bidra till Sveriges miljömål. Särskilda sidor ger stöd och råd hur företag kan arbeta med miljömål. Här återfinns det material regeringens miljömålssamordnare för näringslivet överlämnade 2017, följ länkarna:

¹ Kotter, John, P. (1996). *Leading Change*. Harvard Business Press.

[Åtta steg till ett bra miljöarbete](#)
[Lathund för tjänsteföretag](#)
[Lathund för handelsföretag](#)
[Lathund för varuproducerande företag](#)

FN:s tioåriga ramverk för hållbar konsumtion och produktion (FN 10 YFP)

Genomförandet av FN 10 YFP, som lades fast i FN 2012, implementeras nu genom det öppna partnerskapet One Planet Network. Naturvårdsverket är svensk fokuspunkt i nätverket och ska inspirera till handling genom att dela kunskap erfarenheter och goda exempel om svenska åtgärder och styrmedel för att minska miljöpåverkan från konsumtion och produktion. De program för global samverkan som hitintills beslutats inom One Planet Network är: konsumentinformation, hållbara livsstilar och utbildning, hållbar offentlig upphandling, hållbara byggnader och konstruktion, hållbar turism och hållbara livsmedelssystem. Länk: <http://www.naturvardsverket.se/10yfp>

Delegationen för cirkulär ekonomi

Har syftet att stärka samhällets omställning till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi både nationellt och regionalt. Delegationen, som inrättades 2018, är ett rådgivande organ till regeringen som placerats hos Tillväxtverket. Länk: <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/affarsutveckling/delegation-cirkular-ekonomi.html>

RESOLVE-modellen

Denna modell, som tagits fram av The Ellen MacArthur Foundation, syftar till att visa möjligheter med cirkulär ekonomi och cirkulära affärsmodeller för företag och har i Sverige bland annat förts fram av Tillväxtverket inom ramen för en åtgärd i Miljömålsrådet. RESOLVE identifierar sex åtgärder för företag i omställningen till cirkulär ekonomi. Förkortningen utläses REgenerate, Share, Optimise, Loop, Virtualise och Exchange. Länk: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/>

IVA, Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien

Har 2014-2016 drivit projektet resurseffektiva affärsmodeller, länk: <https://www.iva.se/projekt/resurseffektiva-affarsmodeller/>. Detta har nu övergått i projektet resurseffektivitet och cirkulär ekonomi, länk: <https://www.iva.se/projekt/resurseffektivitet-och-cirkular-ekonomi/>

Konsumentverkets forum för miljösmart konsumtion

Forumet ska samla samhällsaktörer som vill underlätta för människor att konsumera miljömässigt mer hållbart. Arbetet med att utveckla ett forum bottenar i Strategin för hållbar konsumtion och ett regeringsuppdrag Konsumentverket fick 2017. I forumet utbyts kunskap, idéer och utvecklas lösningar för att förbättra våra konsumtionsmönster. Länk: <https://www.forummiljosmart.se/>

Fossilfritt Sverige

Startades som ett initiativ av regeringen inför klimatmötet i Paris 2015 med målet att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Är en plattform för dialog och samverkan mellan företag, kommuner och andra aktörer. Initiativet samlar kunskapen och viljan i alla samhällssektorer och verkar för att synliggöra det klimatarbete som sker runt om i landet. Fossilfritt Sverige arbetar för att påskynda omställningen inte bara för att det är möjligt utan också för att det är ekonomiskt lönsamt. Initiativet samlar idag över 350 aktörer och är öppet för alla som ställer upp på den deklaration som tagits fram. Länk: <http://fossilfritt-sverige.se/>

Energimyndighetens projekt Energismart, webbutbildning om energieffektivisering i små och medelstora företag

Branschspecifika nätbaserade Energismartutbildningar i 10 olika branscher. Pågår 2017–2020. För alla anställda på företaget. Hotell och restauranger först ut. Samarbete med Visita. Kommande branscher: olika delar av tillverkningsindustrin, livsmedelsindustrin, trävaruindustrin, detaljhandel, transportföretag, bostadsrättsföreningar/mindre fastighetsägare flerbostadshus, verkstäder/bilverkstäder, privata vårdföretag. Länk: <http://www.energimyndigheten.se/nrp/natbaserat-larande/webbutbildningar---energismarta-foretag/>

Hagainitiativet

Är ett företagsnätverk som arbetar för att minska näringslivets klimatpåverkan. <https://www.hagainitiativet.se/sv>

Miljö- och hållbarhetsledning

Ett miljöledningssystem är ett verktyg för företag att på ett systematiskt sätt effektivisera och rationalisera sitt miljöarbete för att på så sätt minska verksamhetens miljöpåverkan. Målet med ett ledningssystem är att ständigt bli bättre och minska miljöpåverkan, varför uppföljning är en viktig del av arbetet. Det finns flera olika etablerade miljöledningssystem som företag använder. ISO 14001 är en internationell standard. För att kunna erhålla ett ISO 14001-certifikat måste verksamheten bli granskad av ett ackrediterat certifieringsorgan. EMAS är EU:s frivilliga miljölednings- och miljörevisionsordning. Den syftar till att effektivisera och förbättra miljöarbetet på företag och i organisationer. Naturvårdsverket ansvarar för EMAS.

Certifieringar och miljömärkningar

Flera olika certifieringar och miljömärkningar används för varor och tjänster. Svanen, den nordiska miljömärkningen, finns på fler än tiotusen varor och tjänster. Det statliga bolaget Miljömärkning Sverige ansvarar för Svanen och EU-blomman, EU:s miljömärkning. Inom skogsbruket används certifieringarna FSC och PEFC.

Företagarna och Svenskt Näringsliv

Företagarna och Svenskt Näringsliv har också mycket material på sina webbplatser:

<https://www.foretagarna.se/driva-eget-foretag/hallbarhetsportalen/>

<https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/miljo-energi-klimat/>

Annat

Flera statliga myndigheter har material om företagens miljö- och hållbarhetsarbete på sina webbplatser. Tillväxtverket har bland annat statistik om företagens miljöarbete: <https://tillvaxtverket.se/statistik/foretagande/miljoarbete.html>.

De årliga miljömålsdagarna har sedan 2016 haft näringslivet som medarrangör och många goda exempel på olika företags miljö- och hållbarhetsarbete har tagits upp. Dokumentation från miljömålsdagarna finns på RUS webbplats.

Sedan några år råder lagkrav på hållbarhetsredovisning för företag över 250 anställda.

Ekosystemtjänster har etablerats som begrepp under senare år. Det är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor. Detta har också blivit något som intresserar företag.

Del 2. Bakgrundskunskap om offentliga uppdrag och företag

Regionala och lokala myndigheters verktyg och roller gentemot företag

Regionalt och lokalt verksamma myndigheter och andra offentliga verksamheter möter företag i en mängd olika sammanhang där det är möjligt och relevant att kommunicera och verka för miljömålen och Agenda 2030. Här listas sådana olika uppdrag och verksamheter för offentliga organisationerna på den regionala och lokala arenan.

Länsstyrelsernas uppdrag och verksamhet

Länsstyrelserna är statliga myndigheter på regional nivå. I länsstyrelseinstruktionen (SFS 2017:868), som ytterst reglerar verksamheten, anges i den andra paragrafen att länsstyrelsen ska ”verka för att nationella mål får genomslag i länet, samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar”. I tredje paragrafen listas länsstyrelsens uppgifter där ”regional tillväxt” är en och där ”naturvård, samt miljö- och hälsoskydd” och ”energi och klimat” är två andra. I femte paragrafen framgår bland annat att länsstyrelsen i sin verksamhet ska ”verka för att förenkla för företag” och den sjätte paragrafen avser länsstyrelsernas miljömålsuppdrag:

”Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

- 1 samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
- 2 utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
- 3 stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
- 4 verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.”

Utöver instruktionen får länsstyrelserna sina uppdrag framför allt genom det årliga regleringsbrevet. Sedan 2017 har länsstyrelserna genom detta ett uppdrag att verka för Agenda 2030. I regleringsbrevet 2018 formulerades detta enligt följande: ”Länsstyrelserna ska, i samverkan med andra aktörer inom länen, verka för att målen i Agenda 2030 nås samt sprida information om Agenda 2030-arbetet på regional och lokal nivå.”

Här följer viktigare verksamheter inom länsstyrelserna där miljömål och Agenda 2030 kan kommuniceras och användas i kontakten med företag.

Agenda 2030

Hur länsstyrelserna ska arbeta med Agenda 2030 är under utveckling. En slutsats är att tvärssektoriella arbetsätt behöver utvecklas. Ett länsstyrelsegemensamt arbete sker här, där en större konferens ordnades i september 2018.

Regeringens handlingsplan för 2018–2020 utgör ett underlag för inriktning och prioriteringar. Där lyfts sex fokusområden upp där flera har betydelse för näringslivet:

- 1 Ett jämlikt och jämställt samhälle.
- 2 Hållbara samhällen.
- 3 En samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi.
- 4 Ett starkt näringsliv med hållbart företagande.
- 5 En hållbar och hälsosam livsmedelskedja.
- 6 Kunskap och innovation.

En fråga som betonas i regeringens handlingsplan och hållbarhetsmål 17 är att bygga partnerskap, bland annat med näringslivet.

Miljömålsuppdraget

Av detta uppdrag, som funnits i 20 år, framgår att miljömålets genomslag i regional tillväxt är en särskild prioritering, vilket är en uppmaning att intressera sig för näringsliv och företagande. Miljömålsuppdraget har inga egna styrmedel i form av tvingande regelverk eller ekonomiska incitament, varför uppdraget i hög grad handlar om att integrera miljömålen i andra länsstyrelseuppdrag, stödja kommunerna i deras arbete samt att stimulera till frivilligt miljöarbete, samverkan eller partnerskap på regional nivå. Att i bred samverkan genomföra regionala åtgärdsprogram för miljömålen är en central del av uppdraget och i stort sett alla länsstyrelser har idag ett läns- och målövergripande miljömålsprogram, som också fungerar som grund för olika samverkan i länen. Näringslivet är jämte kommunerna de mest centrala aktörerna i detta arbete. I uppdraget ingår också miljömålsuppföljning, och regeringen betonar alltmer att de är intresserade av åiterrapportering av åtgärder som sker i länen, inte minst i företagen. RUS är samverkansorgan för det regionala miljömålsuppdraget.

Agenda 2030 innebär en möjlighet för miljömålsarbetet att koppla mer till sociala och ekonomiska hållbarhetsmål. Hållbar konsumtion har på senare tid blivit mer prioriterat av regeringen. Det är i hög grad miljömålsuppdraget som är bärare av denna fråga på länsstyrelserna och också av intresse att kommunicera med företag.

Klimat och energi

Sedan ett tiotal år har länsstyrelserna ett uppdrag inom klimat och energi. I 2018 års regleringsbrev anges att ”Länsstyrelserna ska med ett långsiktigt perspektiv främja, samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan.” Till detta följer ett antal specifika uppdrag, däribland att ta fram nya långsiktiga regionala energi- och klimatstrategier. Samverkan och dialog med företag och näringsliv är centralt i energi- och klimatuppdraget. Ett annat uppdrag under senare år är att bistå Naturvårdsverket i stödet Klimatklivet, där bland andra företag kunnat söka medel för sitt klimatarbete. År 2010–2013 var Skåne, Dalarna och Norrbotten regeringens pilotlän för grön utveckling, med fokus på klimat- och energiarbetet. Erfarenheterna därifrån har samlats i ett antal olika rapporter. Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning, LEKS, stödjer länen i uppdraget och bedriver olika utvecklingsprojekt.

Miljötillsyn och prövning

Många företag är klassade som miljöfarlig verksamhet enligt Miljöbalken, från de med störst miljöpåverkan – tillståndspliktiga A- och B-verksamheter, till de med mindre miljöpåverkan – anmälningspliktiga C- eller U-verksamheter. Länsstyrelserna har flera uppgifter inom miljötillsyn

och prövning av miljöfarlig verksamhet. De ger genom miljöprövningsdelegationer tillstånd till B-verksamheter och utövar tillsyn över A- och B-verksamheter. Vidare ansvarar de för tillsynsvägledning gentemot kommunerna, som har tillsyn över C- och U-verksamheter. Miljötillsyn tillser att lagar, regler och tillstånd efterlevs, men det finns också möjlighet att i mötet med företagen verka främjande genom att förmedla kunskap och råd. Miljötillsynen är både händelsestyrd och planerad. Länsstyrelserna tar fram tillsynsplaner för sina tillsynsobjekt och tillsynsvägledningsplaner. I flertalet län sker samverkan och gemensamt utvecklingsarbete i organisationer benämnda Miljösamverkan och nationellt finns Miljösamverkan Sverige, där Naturvårdverket, Sveriges kommuner och landsting (SKL), länsstyrelserna med flera ingår.

Hur miljömålen kan användas i tillsynen har ägnats visst intresse genom åren, särskilt i TiM-projektet (Tillsyn med miljömål), som redovisas i rapporten ”Modell för tillsyn styrd av miljö kvalitetsmålen” (Naturvårdsverkets rapport 5347, december 2003). Därtill har insatser genomförts för att använda olika miljömål i tillsynen, inte minst Begränsad miljöpåverkan. I fördjupade utvärderingen av miljömålen 2012 angav länsstyrelserna att miljömålen ofta är en grund för prioriteringarna i tillsyns- och tillsynsvägledningsplanerna.

Regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Allteftersom regioner tillkommit, har det regionala tillväxtansvaret och ansvaret att fördela regionalekonomiska medel av olika slag, flyttat från länsstyrelser till dessa. Från 2019 har inte längre någon länsstyrelse det regionala tillväxtansvaret. Detta innebär dock inte att länsstyrelserna inte har uppgifter inom regional tillväxt. Enligt länsstyrelseinstruktionen är detta en uppgift och i regleringsbrevet kommer olika uppdrag. Att stödja regionerna i deras tillväxtuppdrag är en viktig uppgift. Många länsstyrelser initierar och driver också projekt som syftar till regional tillväxt och näringslivsutveckling där samverkan sker med företag, inte sällan med betoning på miljö och hållbarhet. Länsstyrelserna informerar också kommunala näringslivskontor om aktuell politik och landshövdingarna har en viktig roll att främja det regionala näringslivet.

Länsstyrelserna ansvarar regionalt för landsbygdsprogrammet, som följer av EU:s jordbrukspolitik. Till detta är också de olika ersättningar till lantbruksföretag som är ett centralt styrmedel för odlingslandskapets miljömål knutna. Hur mycket miljömålen i övrigt lyfts fram, betonas och används varierar mellan länen. Utrymmet för regionala initiativ har dock minskat. Landsbygdsprogrammet följer en sexårig cykel och arbete inför ett nytt program har påbörjats under 2018. I de regionala partnerskap som är knutna till landsbygdsprogrammet ingår företrädare för näringen.

Den tidigare regeringens satsning på landsbygds politik och en nationell livsmedelsstrategi har inneburit ökat fokus på detta område. Särskilda regionala medel har tillförts länsstyrelser och regioner för arbete med livsmedelsstrategin och i flera län tas regionala strategier fram, ofta i samverkan mellan länsstyrelse, region och näring. Hur mycket miljömålen används och lyfts fram i dessa regionala initiativ varierar.

Vattenförvaltning och naturvård

Länsstyrelserna, och de vattenmyndigheter som finns på länsstyrelserna, har ett stort uppdrag inom vattenförvaltning, det vill säga arbetet med att omsätta EU:s ramdirektiv för vatten och nå uppsatta miljö kvalitetsnormer. Vattenförvaltningens åtgärdsprogram, som gäller i sexårscykler, är ett viktigt verktyg för detta och där finns också åtgärder som rör företag som orsakar utsläpp till eller fysisk påverkan på vattenmiljöer. Samverkan mellan olika aktörer sker i vattenråd.

Länsstyrelsernas uppdrag inom naturvården är omfattande med uppgifter inom bland annat skydd och förvaltning, friluftslivspolitik, arbetsmarknadsinsatser och senast att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur, där de första versionerna blivit klara hösten 2018. Dessa uppdrag innebär också kontakter med företagare av olika slag och möjligheter att verka för miljömålen gentemot dessa, däribland

besöksnäringen, men också areella näringar. Handlingsplanerna för grön infrastruktur förutsätter utvecklad samverkan med företag som äger och brukar mark och vatten om dess ambitioner ska kunna nås.

Uppdragen inom vattenförvaltning och naturvård syftar i hög grad till nå olika miljömål. Hur mycket miljömålen används i kommunikation och prioritering varierar dock.

Samhällsbyggande och kulturmiljö

Länsstyrelserna har flera uppdrag inom samhällsbyggandets område. Uppdraget innebär framför allt dialog med kommunerna, som har planmonopolet, men i viss mån även näringslivsföreträdare för bygg- och transportsektorn. Länsstyrelser deltar i regional samverkan inom samhällsbyggandets område; i exempelvis Dalarna samlas hela bygg- och fastighetssektorn i Byggdialog Dalarna, där miljö- och hållbarhetsmålen är viktiga för arbetet. Länsstyrelserna har också uppgifter inom kulturmiljövården. Flera länsstyrelser lyfter där fram attraktiv kulturmiljö som en faktor för regional tillväxt och näringslivsutveckling och det finns också exempel på olika projekt som initierats för att stimulera detta.

Samhällsskydd, beredskap, klimatanpassning

Uppdrag kopplade till totalförsvarsplanering har på senare tid åter blivit en betydande länsstyrelseverksamhet. Andra uppdrag inom samhällsskydd och beredskap har samtidigt stärkts, inte minst klimatanpassning. Synergier till hållbarhetsarbete och att se dessa frågor utifrån Agenda 2030-perspektivet har också börjat märkas av. Dessa uppdrag innebär också kontakter med näringslivet.

Social hållbarhet: Slutligen har länsstyrelserna ett antal uppdrag inom social hållbarhet, en verksamhet som under senare år växt. Även här sker kontakter med företag och finns potential att verka för hållbarhetsmål gentemot företag. Regionalt medverkar länsstyrelser i mötesplatser för social hållbarhet. Hälsofrämjande som drivkraft för miljömål och hållbarhet utveckling är ett område som utvecklats genom ett RUS-projekt.

Länsstyrelsernas exempel kring företag och miljömål respektive Agenda 2030

I en enkät sommaren 2018 till länsstyrelserna, via miljömålssamordnarna, ställdes frågor om vad länsstyrelserna jobbar med och gör tillsammans med företagen idag i arbetet för miljömål och Agenda 2030.

Sammanfattningsvis svarade länsstyrelserna:

- framtagande av åtgärdsprogram och genomförande av åtgärder
- överenskommelser mellan länsstyrelse och företag
- miljö- och klimatråd med tillhörande arbetsgrupper
- strategiska samtal
- samverkan med företagarorganisationer
- dialog med specifika branscher, t ex stål, skog, lantbruk
- Klimatklivet och andra riktade insatser
- energieffektivisering, företagsnätverk och incitamentsprojektet för energieffektivisering
- Landsbygdsprogrammet
- Agenda 2030
- konferenser, seminarier
- konkreta projekt, framförallt klimat- och energiprojekt

På RUS hemsida redovisas samtliga länsstyrelserns svar på enkätfrågorna.

Skogsstyrelsens uppdrag och verksamhet

Skogsstyrelsens grundläggande uppgift är att verka för att de jämställda skogspolitiska målen nås. Skogspolitikens inriktning kan sammanfattas med att skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den ger uthålligt god avkastning. Samtidigt ska den biologiska mångfalden behållas. Vid skötseln ska även hänsyn tas till andra allmänna intressen.

Skogsstyrelsen jobbar med handläggning och tillsyn av skogliga åtgärder, som inför byggande av skogsbilväg eller vid planerad föryngringsavverkning, återväxt av ny skog eller handläggning av artskyddsärenden. Ett annat uppdrag är att bilda områdesskydd genom naturvårdsavtal eller biotopskydd och här samverka med länsstyrelserna. Några typer av stöd till natur- och kulturmiljövårdande åtgärder hanteras också av Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsen har även arbetat med dialogprocesser tillsammans med skogssektorn, genom framtagandet av målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruk. Målbilderna beskriver olika hänsynskrävande företeelser i skogen, samt en målbild för hänsyn. Målbilderna är gemensamt framtagna i bred samverkan och utformade för användning i praktiskt skogsbruk. De är något att eftersträva vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder och ska användas anpassat till aktuell trakts specifika förutsättningar.

Målbilderna syftar till ökad samsyn och tydlighet om vad god miljöhänsyn innebär. God miljöhänsyn behövs för att tillsammans med formellt skydd och frivilliga avsättningar bidra till att de skogs- och miljöpolitiska målen nås.

Genom att tydligt beskriva hur miljöhänsyn praktiskt bör tas ska målbilderna leda till mer funktionell och effektiv miljöhänsyn. Målbilder finns framtagna för kulturmiljöer, hänsynskrävande biotoper, mark och vatten samt friluftsliv och rekreation. Skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn ger vägledning om hur miljöhänsyn bör tas vid skogsbruksåtgärder.

I juli 2018 beslutade regeringen om en handlingsplan med åtgärder för Sveriges nationella skogsprogram. Skogsprogrammets kärna är den breda dialogen om skogens roll för ett hållbart samhälle och en växande bioekonomi. Ett av åtta deluppdrag till Skogsstyrelsen är att bistå och stödja arbetet med framtagande av regionala skogsprogram. Vägledande för arbetet är visionen för skogsprogrammet: ”Skogen, det gröna guldet, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi”.

Dialogprocesser är viktiga delar i både målbildsarbetet och skogsprogrammet, och i dessa arbeten har man bildat särskilda grupperingar regionalt och nationellt. Men en viktig arena för möten och dialog är nationella och regionala skogliga sektorsråd, där intressenter för olika delar som berör skogen deltar, till exempel skogsföretag, ideell naturvård, naturturism, samerna, ornitologer, skogsägarföreningar och sågverk.

Regionernas verksamhet

Från 2019 har regioner i samtliga län det regionala tillväxtansvaret, vilket regleras genom förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. Av denna framgår: ”Den som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet ska 1. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling (regional utvecklingsstrategi) och samordna insatser för att genomföra strategin, 2. besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, och 3. följa upp, låta utvärdera och årligen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet till regeringen.” Vidare framgår att strategin ska bidra till samverkan mellan aktörer. I flertalet län bedriver regionerna en aktiv samverkan med näringslivet i det regionala tillväxtarbetet, där man ofta arbetar med klustertänk, det vill säga att se hur näringsliv, offentliga aktörer och akademi kan samverka för att skapa så mycket regional tillväxt och företagande som möjligt.

Miljö- och hållbarhetsfrågorna har kommit in alltmer i det regionala tillväxtarbetet. År 2017 gav regeringen dessutom regionerna i uppdrag att ta fram särskilda handlingsplaner för klimat- och miljöintegrering i det regionala tillväxtarbetet, ett uppdrag som löper till år 2020. Tillväxtverket har i

uppdrag att stödja och följa upp detta arbete och på regional nivå har också länsstyrelserna i uppdrag att stödja regionerna.

Ett annat uppdrag som regionerna tagit över från länsstyrelserna är det om planering av regional infrastruktur. Ett viktigt fokus i denna planering är att sörja för näringslivets behov av transporter, och näringslivsföreträdare medverkar i samråd kring denna planering. Även här betonas miljö- och hållbarhetsmål alltmer, vilket är högst relevant då transporterna utgör en av de största miljöutmaningarna.

Kommunernas verksamhet

Sveriges 290 kommuner är mycket viktiga i arbetet för Sveriges miljömål och Agenda 2030. En enkät som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) gjorde i samband med den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2012 visade att nio av tio kommuner då arbetade med miljömålen i någon form. I en enkät 2017 ställde SKL frågor om Agenda 2030 och svaren från denna enkät visar att drygt 40 procent av kommunerna då använde Agenda 2030 som ett verktyg i arbetet med hållbar utveckling. Denna andel har sannolikt ökat rejält sedan dess. Svenska FN-förbundet och SKL har 2018 startat upp projektet ”Glokala Sverige”, som syftar till att utveckla Agenda 2030-arbetet i kommunerna.

I kommunerna bedrivs ett stort antal olika verksamheter, även sådana som innebär kontakter med företag och möjligheter att verka för miljö- och hållbarhetsmål.

Liksom länsstyrelserna möter kommunerna företag i sin myndighetsroll som utövare av miljötillsyn. De allra flesta kommuner, befolkningsmässigt större kommuner i högre grad än mindre mer resurssvaga, bedriver dessutom ett frivilligt miljö- och klimatarbete, och de allra flesta har en eller flera anställda miljö- eller hållbarhetsstrateger. Inom ramen för detta sker många olika initiativ för att driva på hållbarhetsarbetet, inte sällan i samverkan med lokalt näringsliv.

De allra flesta kommuner arbetar också aktivt med näringslivsutveckling och har egna näringslivskontor och en näringslivschef. Hur mycket miljö- och hållbarhetsfrågor betonas i kommunernas arbete med näringslivsutveckling varierar, liksom hur mycket samverkan som sker mellan näringslivskontoret och övriga miljö- och hållbarhetsfunktioner.

Även i flera andra kommunala verksamheter sker kontakter med företag: fysisk planering, natur- och kulturvård, upphandling, utbildning och information.

Företag, näringslivssektorer och branscher

I offentligt arbete för miljö och hållbarhet är det ibland ändamålsenligt att möta företag och näringsliv på bredden. Ofta är det dock lämpligt att fokusera på olika *branscher* eller *sektorer*, eftersom företag inom en bransch har liknande utmaningar och mål och eftersom riktade insatser och samverkansinitiativ ofta passar branschvis. Därför är det bra att ha kunskap om olika branscher och sektorer. För en tillsynshandläggare är det grundläggande att ha kunskap om den bransch eller typ av miljöfarlig verksamhet denne utövar tillsyn över, men för en miljömålsstrateg är det svårt att vara inläst på allt. Detta kapitel syftar till att ge sådan vägledning, samt även lite allmän kunskap om företag.

Allmänt om företag och företagens organisationer

I tabellen nedan framgår antal företag och antal anställda per storleksklass i landets företag år 2017 enligt SCB:s företagsregister.

Företagsstorlek	Antal företag	Antal anställda
Enmansföretag (0)	819 999	0
Mikroföretag (1–9)	259 049	634 455
Små företag (10–49)	34 117	662 032
Medelstora företag (50–249)	5 589	542 643
Stora företag > 250	1 059	984 127
Totalt 0 - > 250	1 119 813	2 823 257

Antal och andel företag per bransch enligt SCB:s företagsregister framgår nedan.

Bransch	Antal	Procentuell andel
Jordbruk, skogsbruk, fiske	245 153	22
Industri	157 743	14
Tjänster	711 185	64
Totalsumma	1 119 813	100

Näringslivet är organiserat i flera olika organisationer, där Svenskt Näringsliv och Företagarna är de största. Medan Svenskt Näringsliv samlar cirka 60 000 företag, i allmänhet de större, och 50 branschföreningar, har Företagarna 70 000 företag, i huvudsak små och medelstora, och 250 företagarföreningar som medlemmar. Både Företagarna och Svenskt Näringsliv, liksom sistnämndas branschorganisationer, har en regional organisation, vilket gör att de kan vara parter i regionalt arbete. Inom de areella näringarna finns ytterligare organisationer som samlar företag och andra, däribland Lantbrukarnas Riksförbund, som också har en regional organisation.

Av Svenskt Näringslivs 50 branschorganisationer samlas miljösamordnarna för ett 15-tal i ett forum som hålls samman av Svenskt Näringsliv.

Det finns även andra typer av organisationer som arbetar för företagande, av intresse för regionalt miljö- och hållbarhetsarbete, även sådana där både offentliga och privata är intressenter. Här finns innovativa organisationer som Science Parc och stödjande som Almi och Handelskammaren. Fackliga organisationer kan också vara en part i det regionala arbetet.

Olika indelning av företag

En indelning av företag är den som ges i Svensk Näringsgrensindelning 2007 (SNI 2007), som bygger på en EU-standard. Denna är primärt en indelning där företag klassificeras efter den aktivitet som bedrivs. Viss officiell statistik utgår från SNI. Indelningen är följande:

- Utvinning av mineral samt Tillverkning (BC). Omfattar fysisk eller kemisk omvandling av material, ämnen eller komponenter till nya produkter. Här avses råvaror från jord- och skogsbruket, fisket, utvinningsnäringen samt även produkter från annan tillverkningsverksamhet. Stora ändringar, renovering eller ombyggnad av varor jämföras vanligen med tillverkning.
- Försörjning av el, gas, värme samt vatten, avloppshantering, avfallshantering och sanering (benämns som Energi, vatten, el i undersökningen) (DE).
- Byggverksamhet (F). Omfattar allmän byggnadsverksamhet och specialiserade verksamheter för byggnader och anläggningar.
- Handel, reparation av motorfordon (G). Omfattar parti- och detaljhandelsförsäljning av alla slags varor samt tjänster i samband med försäljning av en vara.
- Transport och magasinering (H). Omfattar tillhandahållandet av passagerar- eller godstransport.
- Hotell- och restaurangverksamhet (I).
- Informations- och kommunikationsverksamhet (J).
- Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik (M).

- Uthyrning, fastighetservice (N).
- Utbildning (P).
- Vård och omsorg (Q).
- Kultur, nöje och fritid, annan service (RS). Omfattar även en restpost.

En annan indelning av företag är efter branscher. Dessa är i allmänhet organiserade, ofta även på regional nivå. De av Svenskt Näringslivs branschorganisationer som är av särskilt intresse för miljöarbetet är följande:

- Jernkontoret
- Skogsindustrierna
- Byggindustrierna
- Bil Sweden
- TEKO
- Teknikföretagen
- Svensk Handel
- Visita
- TMF – Trä och möbelföretagen
- IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
- Livsmedelsföretagen
- Återvinningsindustrierna
- Transportföretagen
- SweMin – Föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige

En tredje indelning är efter sektorer. Det finns många olika sätt att definiera vad en sektor är, men ett sätt är delar av en ekonomi eller marknad som har liknande produkter och egenskaper. I exempelvis Dalarnas åtgärdsprogram för miljömålen är kapitelindelningen gjord efter sektorer och några sektorsövergripande områden. Denna indelning, som täcker in huvuddelen av näringslivet av betydelse för miljöarbetet, är:

- Jordbruk
- Skogsbruk
- Elproduktion och distribution
- Tillverkningsindustri
- Bygg och fastighet
- Transporter
- Besöksnäring
- Konsumtion (inkl. Handel)
- Vatten och avlopp
- Avfall och avfallsförebyggande
- Fjärrvärme och fjärrkyla
- Samhällsplanering
- Myndigheter, kommuner och offentliga organisationer
- Synergier mellan miljö, sociala värden och ekonomi

Grundläggande om olika branscher – utifrån regionalt/lokalt perspektiv

Texten här bygger på RUS delrapport till fördjupad utvärdering av miljömålen 2012 som byggde på en enkät till samtliga länsstyrelser (Hur går miljöarbetet regionalt och lokalt? Nr 2012–06 i rapportserien från Länsstyrelsen i Dalarnas län). Agenda 2030 hade då inte kommit. I ett regionalt och lokalt arbete bör man också ha i beaktande att olika branscher har olika betydelse i olika delar av landet.

Företag och näringsliv styrs främst av ekonomisk konkurrens och lagstiftning och miljömålen är ofta mindre i fokus. Men det finns exempel där miljömålen har betydelse och det regionala och lokala miljömålsuppdraget bidrar. Det gäller främst sektorer med företag som har mer lokala marknader, t.ex. byggsektorn, och där kommunerna är beställare eller utförare, t.ex. avfall. En del sektorer är nära sammanlänkande med regionala uppdrag, framför allt jord- och skogsbruk, och där får regionala miljömål betydelse. Gemensam planering och samverkan i sektorerna förutsätter i allmänhet att det finns en vilja att samarbeta inom sektorn och att resurser för ett gemensamt arbete avsätts. Goda exempel som finns behöver spridas och metodutveckling ske. Styrning från nationell nivå gentemot sektorerna är också viktigt.

Tillverkningsindustri

För industrin är beroendet av konkurrens och lagstiftning det som främst styr miljöarbetet. Det finns företag som via sina miljöledningssystem har hanterat miljömål. Men den strategiska planeringen syftar till kostnadseffektivisering och ökad konkurrensförmåga och sker ofta på en nivå ovanför den regionala. Företagen får vanligen kunskap om miljömålen genom att länsstyrelserna använder dessa i sin myndighetsutövning för prioriteringar och som motiv för beslut. Ibland deltar industrin i regional och lokal samverkan av betydelse för miljömålen, inom t.ex. energi- och miljöteknikfrågor.

Avfall, vatten och avlopp samt energiproduktion

Sektorer där kommunerna i hög grad är beställare eller utförare är avfall, vatten och avlopp samt energiproduktion. Strategisk planering som syftar till miljömålen är här ofta påtaglig, exempelvis kommunal planering för avfall, VA samt energi- och klimatfrågor. Ansvariga kommunala bolag deltar i och driver ibland också denna planering. I många län sker samverkan mellan kommuner och bolag i planeringen, och denna samverkan har ökat. Länsstyrelsen i olika län medverkar mer eller mindre aktivt utifrån sina olika uppdrag. I de delar av dessa sektorer där privata företag verkar råder förhållanden som liknar tillverkningsindustrin, men den regionala och lokala nivån är i allmänhet mer betydelsefull.

Transportsektorn

Transportföretagen liknar tillverkningsindustrins företag, men transportföretagens samspel med de offentliga aktörerna och den regionala och kommunala nivån är större. De offentliga aktörerna kan också ses som en del av sektorn. Företagen ligger i allmänhet längre fram än de offentliga i effektiva och optimala logistiklösningar. Miljömålen är utgångspunkt för transportpolitiska hänsynsmål, men hur mycket de vägs in och beaktas av sektorn varierar.

Bygg- och fastighetssektorn

Denna sektor är betydelsefull ur miljösynpunkt. Det finns både många små och många stora företag. I Dalarna sker en regional samverkan i sektorn, Byggdialog Dalarna. Generellt tycks samverkan av det slag som utvecklats i Dalarna vara ovanligt.

Jordbruk

Miljöarbetet är relativt starkt inom jordbruket tack vare på landsbygdsprogrammet och den starka sammanlänkningen mellan sektorn och myndigheterna. Strategisk planering och samverkan som bidrar till miljömålen uppfyllelse sker i stor utsträckning, ofta genom det arbete som sker i anslutning till landsbygdsprogrammet och också livsmedelsstrategier. Men sektorn har också en egen stark organisering och den regionala och lokala nivån är fortfarande viktig för ett gemensamt arbete.

Skogsnäringen

Skogsstyrelsen har samverkan med skogsnäringen inom miljö- och hållbarhetsarbete, se avsnitt 4.3. Skogsbolagen och skogsägarföreningarna driver främst miljöarbete inom ramen för sina certifieringar.

Den regionala nivån är viktig för arbetet, även fast de stora företagen verkar på nationell och internationell nivå.

Handel

Regional och lokal miljösamverkan mellan handeln och offentliga har på den regionala nivån i allmänhet varit liten, men det ökande fokuset vid hållbar konsumtion gör att fler initiativ nu tas. Många handelsföretag ingår i stora företag som organiserar sitt miljö- och hållbarhetsarbete på nationell eller internationell nivå. Kommuner möter företagen i tillsyn men också genom lokal näringslivsutveckling.

Besöksnäring

Det ökade intresset för miljöfrågor inom besöksnäringen har inte i första hand koppling till regionalt arbete med miljömålen utan mer till trender och krav inom branschen. I flera fall sker samverkan mellan besöksnäringen och offentliga organisationer på regional och kommunal nivå, och här inbegrips ibland energi och miljö.

Bilaga

Mer om bakgrunden för denna vägledningsinsats

Innan arbetet med denna vägledningsinsats kom igång 2018 hade frågan diskuterats under några år, främst vid träffar för länsstyrelsernas miljömålssamordnare (det så kallade Nobelmötet som hålls i december varje år) under 2015 och 2016, där regeringens miljömålssamordnare deltog och gav inspel kring vad länsstyrelserna mer skulle kunna göra. Vid en länsstyrelsegemensam miljömålskonferens som ordnades i oktober 2015 var också en av frågorna hur länsstyrelserna ytterligare skulle kunna stödja företagens miljömålsarbete. Även vid miljömålsdagarna i Växjö 2016 och Östersund 2017 liksom vid de tre regionala miljömålskonferenserna som länsstyrelserna arrangerade tillsammans med Naturvårdsverket och Tillväxtverket våren 2018 var miljömål och Agenda 2030 i näringsliv och företag ett tema. I länsstyrelsernas särskilda uppdrag i regleringsbrevens åren 2015–2016 om miljömåluppdraget ingick också att redovisa hur miljömålen fördes ut bland annat till företag. Vad som framkommit vid dessa tillfällen och rapporteringar har använts som underlag i denna vägledning.

En projektplan för ”Näringslivets arbete med miljömålen” lades fast i början av 2018 av RUS styrgrupp och projektet ingick även i länsstyrelsernas egen åtgärdslista till Miljömålsrådet.

Som syfte och mål angavs:

- Att genom vägledning och erfarenhetsutbyte underlätta länsstyrelsernas samt även Skogsstyrelsens, regioners och kommunernas arbete att verka för och synliggöra miljömålen, men även Agenda 2030, gentemot företag generellt och i olika sektorer.
- Att involvera flera berörda verksamheter på länsstyrelserna i projektet och därigenom också stimulera samverkan dem emellan.
- Att sprida och nyttiggöra det arbete som regeringens miljömålssamordnare för näringslivet gjort till regionalt och lokalt näringsliv samt även annat nationellt arbete.

Som mätbara projektmål angavs:

- Skriftlig vägledning för hur länsstyrelserna och kommuner kan kommunicera miljömål och Agenda 2030 gentemot näringslivet, med en generell del och ett antal sektorsspecifika.
- Ett antal möten riktade till företrädare för berörda länsstyrelseverksamheter och med medverkan av näringslivsföreträdare.
- När projektet kom igång efterfrågades att vägledningmaterialet också skulle vara till direkt nytta för företagen, en inriktning som beaktades.

Projektupplägg och organisation

Projektet har haft huvudfokus på skrivandet av de olika vägledningarna och hur de ska användas och kommuniceras, men även andra frågor har kommit upp. Den breda sammansättningen av medverkande i projektorganisationen har gett bra och nyttiga diskussioner som kommer bidra till det fortsatta arbetet. Anteckningar från projektgruppens möten finns på RUS webbplats.

Projektet har under arbetets gång kommunicerats i olika sammanhang, inom länsstyrelserna och till andra, däribland Svenskt Näringslivs branschorganisationers miljöansvariga. En enkät om vad länsstyrelserna gör idag och deras behov av stöd har skickats till samtliga länsstyrelser. Vid möte för länsstyrelsernas miljömålssamordnare i december 2018 togs projektet och dess fortsättning upp. Svenskt Näringsliv medverkade då.

I projektet har ett flertal personer medverkat och bidragit: representanter från flera olika verksamheter på länsstyrelserna (miljömål, energi/klimat, tillsyn, hållbar tillväxt), Karlstads kommun, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Företagarna samt Svenskt Näringsliv och miljöansvariga vid dess branschorganisationer. Därtill har regeringens tidigare miljömålssamordnare för näringslivet knutits till projektet.

Projektledning har utgjorts av Ingela Valeur, miljöstrateg, Länsstyrelsen Skåne, Magnus Eriksson, verksamhetsledare RUS, Länsstyrelsen Dalarna och Catarina Kristensson, enhetschef ekologisk hållbarhet, Länsstyrelsen Jönköping.

RUS styrgrupp har utgjort styrgrupp för projektet och slutligt fastställt framtaget material.

Länsstyrelserna

Regional Utveckling & Samverkan
i miljömålssystemet